

Streszczenie

Celem badań była ocena wpływu czynników litologicznych (cechy teksturalne osadów) i morfogenetycznych (pochodzenie osadów) na rozwój i właściwości leśnych gleb rdzawych w zasięgu zlodowacenia Wisły. Badaniami objęto 74 stanowiska gleb usytuowanych w obrębie wysoczyzn morenowych, kemów, ozów, równin sandrowych, pokryw eolicznych i teras nadzalewowych rzek. Analizowano cechy morfologiczne gleb oraz szereg właściwości fizycznych i chemicznych stosując standardowe metody badawcze. Wyniki przeprowadzonych badań dowodzą, że rodzaj materiału macierzystego oraz jego cechy teksturalne, będące efektem określonych mechanizmów depozycji, są czynnikami istotnie wpływającymi na rozwój, właściwości i wartość użytkową gleb rdzawych. Pod względem cech teksturalnych największe różnice obserwowano pomiędzy osadami deponowanymi bezpośrednio z lądolodu (zwałowe) lub podlegającymi jedynie krótkiemu transportowi (osady ozów i kemów) a osadami dalszego transportu z udziałem wody (osady teras nadzalewowych i sandrów) lub wiatru (osady eoliczne). Gleby wykształcone z wymienionych rodzajów skał macierzystych różniły się pod względem głębokości solum oraz chemicznych wskaźników stopnia zaawansowania procesu rdzawienia. Największą odrębnością w tym zakresie charakteryzowały się gleby powstałe z osadów eolicznych, w których zaawansowanie procesu rdzawienia było najslabsze. Badane gleby były natomiast w niewielkim stopniu zróżnicowane pod względem właściwości fizycznych oraz odczynu, który najczęściej mieścił się w kategoriach silnie kwaśnego i kwaśnego, wykazując tendencję wzrostową wraz z głębokością. Wpływ pochodzenia materiału macierzystego wyraźniej zaznaczył się w składzie chemicznym oraz właściwościach sorpcyjnych gleb. To znalazło w konsekwencji odzwierciedlenie w silnym zróżnicowaniu wskaźnika SIG, który mieścił się w przedziale od 5 do 32. Najniższym trofizmem charakteryzowały się gleby sandrów i pokryw eolicznych, a najwyższym gleby ozów i moren. Uzyskane dane dowodzą, że rodzaj materiału macierzystego powinien być jednym z głównych kryteriów branych pod uwagę w gospodarowaniu zasobami gleb rdzawych na obszarach leśnych.

Słowa kluczowe: *gleby rdzawe, geneza gleb, skała macierzysta, obszary młodoglacjalne, siedliska leśne*